

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1963/207

Karar No.:1963/175

Karar tarih:1/7/1963

Resmi Gazete tarih/sayı:7.10.1963/11524

Davacı : Türkiye işçi Partisi

Dâvanın Konusu: 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 11 inci maddesinin 1 numaralı bendinde yazılı ölüm cezasının Anayasa'nın 11 inci maddesinin ikinci fıkrası ile 14 üncü maddesi hükümlerine aykırı bulunduğu ileri sürülmüştür.

İNCELEME : Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsilcisi bulunan siyasi partilerin kanunların ve yasama meclisleri içtüzüklerinin Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesinde dâva açmak yetkisi, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 sayılı Kanunun 25 inci maddesinin 1 numaralı bendi gereğince tüzüklerine göre en yüksek merkez organlarının enaz üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alacakları karar üzerine genel başkanları veya vekillerine ait bulunmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsilcisi bulunan davacı İşçi Partisi Merkez Yönetim Komitesinin Parti Tüzüğü'nün 17 nci maddesinde belirtildiği üzere partinin en yüksek merkez organı olduğu anlaşıldığından bu organın iptal dâvası açılması hususunda vermiş olduğu kararın sözü geçen 44 sayılı kanunun 25 inci maddesinin 1 numaralı bendi hükmüne uygun olduğuna. Üyelerden İsmail Hakkı Ülkmen, İbrahim Senil, Celâlettin Kuralmen ve Muhittin Gürün'ün parti tüzüğü'nün 15 inci maddesi uyarınca partinin en yüksek merkez organının Genel Yönetim Kurulu olduğundan dâva açma kararının; bu kurul tarafından verilmesi gerektiği ve üyelerden Şemsettin Akçoğlu'nun da bu kararın partinin en yüksek organı olan büyük kongrece verilmesi icabeylediği yolundaki muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile kararlaştırıldıktan sonra başvurmanın Anayasa'nın 149 uncu ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 sayılı Kanununun 21., 22., 25. ve 26. maddeleri hükümlerine uygun bulunduğu anlaşıldığından esasın incelenmesine 11/3/1963 tarihinde oybirliği ile verilen karar üzerine düzenlenen rapor, dâva dilekçesi ve iptali istenen kanun maddesi ile Anayasa'nın ilgili hükümleri ve gerekçeleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Dâva dilekçesinde; Anayasa'mızın, temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceği, kanunun kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni sosyal adalet ve millî güvenlik gibi sebeplerle de olsa bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamayacağı, hükümlerini kapsayan 11 inci maddesiyle, herkesin, yaşama maddî ve manevî varlığını geliştiren haklarına sahip bulunduğunu belirten 14 üncü maddesine dayanılarak kanunun her ne sebeple olursa olsun yaşama hakkının özüne dokunmaması gerektiği ve sözü geçen maddelerle konulan esaslara göre uzun yıllar mücadelesi yapılan ölüm cezasının kaldırılması prensibinin kabul edilmiş olduğu ileri sürülerek yaşama hakkının Özünü ortadan kaldıran ölüm cezasının Anayasa'ya aykırı bulunduğundan bahisle Türk Ceza Kanununun cürümlere mahsus cezaları sayan 11 inci maddesinin ölüm cezasını gösteren 1 numaralı bendinin iptali ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 sayılı Kanunun 28 inci maddesi hükmünün de tatbiki istenmektedir.

Türk Ceza Kanunun iptali istenen 11 inci maddesi aynen şöyledir :

Madde 11- Cürümlere mahsus cezalar şunlardır :

- 1- Ölüm,
- 2- Ağır hapis,
- 3- Hapis,
- 4- Sürgün,
- 5- Ağır cezayı nakdi,
- 6- Hıdamatı âmmeden memnuiyet,

Kabahatlar için mevzu cezalar şunlardır :

- 1- Hafif hapis,
- 2- Hafif cezayı nakdi,
- 3- Muayyen bir meslek ve sanatın tatili icrası,

Bu kanunda şahsî hürriyeti tahdit eden cezalar tabirinden ağır hapis, hapis, sürgün ve hafif hapis cezaları murad olunur.

Anayasa'nın dâva konusu ile ilgili hükümleri de aynen aşağıya alınmıştır :

Madde 11- Temel hak ve hürriyetler, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabilir.

Kanun, kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve millî güvenlik gibi sebeplerle de olsa bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz.

Madde 14- Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını geliştirme haklarına ve kişi hürriyetine sahiptir.

Kişi dokunulmazlığı ve hürriyeti, kanunun açıkça gösterdiği hâllerde usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça kayıtlanamaz.

Kimseye eziyet ve işkence yapılamaz.

İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza konulamaz.

Madde 33- Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilinden dolayı cezalandırılmaz.

Cezalar ve ceza tedbirleri ancak kanunla konulur.

Kimseye, suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Kimse, kendisini veya kanunun gösterdiği yakınlarını suçlandırma sonucu doğuracak beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

Ceza sorumluluğu şahsidir.

Genel müsadere cezası konulamaz.

Madde 64- Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, devletin bütçe ve Kesinhesap Kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek, para basılmasına, genel ve özel af ilânına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkilerindendir.

Davacı, gerekçesinde Anayasa'nın konu ile doğrudan doğruya ilgili 33. ve 64 üncü maddelerine hiç değinmeksizin yalnız 14 üncü maddenin birinci fıkrası ile 11 inci maddesini ele alarak ölüm cezasının Anayasa'ya aykırı bulunduğunu istidlal etmektedir. Bu görüşün kabulü halinde yalnız ölüm cezasının değil, ölüncüye kadar devam eden ağır hapis cezasında hatta uzun süreli hapis ve sürgün cezalarının da kişi hürriyetinin Özüne dokunmaları bakımından Anayasa'ya aykırılığının kabulü gerekir.

Öte yandan toplum halinde yaşamanın esas şartlarını bozan, hukukî deyimle, suç işleyen şahsın cezalandırılması zorunluğu münakaşı götürmez bir gerçektir. Suçlunun, işlediği fiilin ağırlığı ile mütenasip bir cezaya çarptırılması lüzumu da aşıkârdır. řu halde suç ve ceza konusunda Anayasa'nın sözü geçen 11 inci maddesi hükmüne dayanmaya mantık ve hukuk bakımından imkân yoktur. Bu sebeplerle Anayasa koyucusu bu konuyu temel hak ve hürriyetlere ayırdığı ikinci bölümde müstakil bir madde ile ayrıca düzenlemek lüzumunu duymuştur. Ceza hukuku alanında uzun bir tekâmül safhasından sonra bunun belli ve kesin bir nitelik almış olan cezaların kanuniliği ve şahsiliği prensipleri (Cezalar ve ceza tedbirleri ancak kanunla konulur) ve (Ceza sorumluluğu şahsidir). Suretinde bir hürriyet teminatı olarak Anayasa'nın 33 üncü maddesinde yer almış bulunmaktadır. Maddenin son fıkrasında genel müsadere cezası konulması açıkça yasak edildiği halde Ölüm cezasının yasaklandığına dair hiç bir kayıt ve işaret mevcut değildir.

Bundan başka temel hak ve hürriyetlerin en başında gelen yaşama, maddî ve manevî varlığı geliştirme haklarını ve kişi hürriyetini 14 üncü maddenin birinci fıkrası ile teminat altına alan Anayasa koyucusu, mütaakip fıkra da bu hak ve hürriyetlerle ilgili olarak koyduğu genel prensiple, kişi dokunulmazlığı ve hürriyeti terimleriyle ifade eylediği bu hakkın da mutlak olmadığını, toplum hayatının zarurî kıldığı hallerde kanunda açıkça gösterilmek ve hâkim kararına dayanmak şartıyla kayıtlanabileceğini belirtmekle beraber eziyet ve işkenceyi ve insan haysiyetiyle bağdaşamıyacak ceza konulmasını yasak ettiği halde, ölüm cezasına burada da dokunmamıştır. Nitelikleri açıklanan bu hükümlere göre, sözü geçen 33. ve 14 üncü maddelerde sayılan yasaklar dışında kalan ceza müeyyidelerinin ve bu arada ölüm cezasının Anayasa'ya aykırı bir tarafı bulunmadığının kabulü gerekir. Kaldıkı Anayasa'nın metni yukarıya çıkarılmış olan 64 üncü maddesinde (Mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek) hususunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkileri cümlesinden bulunduğunun açıklanması Türk Ceza Kanununun 11 inci maddesinde yazılı ölüm cezasının Anayasa koyucusu tarafından muhafaza ve kabul edildiğinin en kesin delilidir.

Bu arada Anayasa Komisyonu raporundan ve meclis görüşmeleri sırasında yapılan açıklamalardan Anayasa'nın hazırlanmasında gözönünde bulundurulduğu anlaşılan milletlerarası bir sözleşmenin konuya ilişkin hükümlerinin, konuyu aydınlatması yönünden burada belirtilmesi uygun olacaktır. Memleketimizin 1954 senesinde katılmış olduğu, (İnsan Hakları ve Ana Hürriyetlerini Korumaya dair Sözleşme) nin 2 nci maddesinin (Her ferdin yaşama hakkı kanunun himayesi altındadır. Kanunun ölüm cezası ile cezalandırıldığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infazı dışında hiç kimse kasten öldürülemez) suretindeki birinci fıkrası ölüm cezasının insan hak ve ana hürriyetlerine de aykırı bulunmadığını açıkça göstermektedir.

Öte yandan doktrinde ölüm cezasının kanunlarda muhafazası lâzım gelip gelmediği tartışılmakta ise de; Anayasa'mızın yukarıda açıklanan hükümleri karşısında olaya etkisi bulunmayan bu düşüncelerin incelenmesine yer görülmemiştir.

Esas No.:1963/207
Karar No.:1963/175

Yukarıda belirtilen sebeplere göre yerinde olmayan dâvanın reddi gerekir.

Sonuç : 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 11 inci maddesinin 1 numaralı bendinde yazılı ölüm cezasına ilişkin hükmün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve dâvanın reddine 1/7/1963 gününde oybirliği ile karar verildi.

Başkanvekili
Tevfik Gerçek

Üye
Osman Yeten

Üye
Rifat Göksu

Üye
İ. Hakkı Ülkmen

Üye
Lütfi Akadlı

Üye
Şemsettin Akçoğlu

Üye
İbrahim Senil

Üye
İhsan Keçecioğlu

Üye
Salim Başol

Üye
Hakkı Ketenoğlu

Üye
Fazıl Uluocak

Üye
Ekrem Korkut

Üye
Ahmet Akar

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

MUHALEFET ŞERHİ

Dâva Türkiye İşçi Partisinin 44 sayılı kanununun 25 inci maddesinin birinci fıkrasının 1 sayılı bendinde gösterilen yetkili organı tarafından açılmamıştır.

Bu kanaati doğuran sebepler 29/4/1963 tarihli ve 1963-190 esas 1963/100 karar sayılı kararda münderiç muhalefet şerhimin birinci maddesinde açıklanmıştır. Bu itibarla dâvanın esasa girilmeden reddi gerekeceğinden çoğunluk kararına usul bakımından muhalifim.

Üye
İ. Hakkı Ülkmen

Üye
İbrahim Senil

MUHALEFET ŞERHİ

İl İdaresi Kanununun bir kısım maddeleri hakkında Anayasa Mahkemesince verilerek 2/8/1963 tarihli ve 11470 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 20/5/1963 tarihli ve 1963/174 - 1963/115 sayılı karara ait muhalefet şerhimin 1 numaralı fıkrasında belirttiğim sebeplere binaen bu dâva, Türkiye İşçi Partisinin dâva açmağa yetkili olan en yüksek Merkez Organı tarafından açılmamış olduğundan reddi gerekmektedir.

Karara bu noktadan muhalifim.

Üye

Muhittin Gürün